

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 450 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor.
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un sir garmond:
odată 14 fl., a doua
oara 12 fl., a treia
oara 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administratiunea
„Unirei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Zile mari în Blaj.

Blaj, 28 August 1911.

S'a pogorît mila Domnului din belșug asupra noastră, căci momentele de sfântă seninătate, la cari numai tremurând de dor și de îngrijorare îndrăzneau a ne cugeta — în fine ni-au sosit în prag. Feeric pare azi modestul nostru orașel de ieri de alaltăieri, împopulat dintr'odată — ca în bazme — cu tot ce poate mișcă și aprinde o inimă românească.

Parcă toate oștirile cerești și-ar fi pogorît pe un moment farmecul lor din alte lumi — și noi purtați pe aripi îngerești, simțim fiorul ce ne străbate la cugetul că trăim și cinstim azi mari zile istorice. Sunt zile de mângâiere, și de sfântă cântare românească!

Cum vom cânta cântarea Domnului pe pământ străin, — se întreabă psalmistul îndurerat de soarta ovreilor oropsiți în Vechiul Legământ: și nu află răspuns potrivit. Răspunde-vom însă noi în fața Sionului românesc: Mărimu-Te pe Tine, mare Dumnezeu făcător de minuni, carele ne-ai ridicat din pulberea pământului și-ai turnat demnitate omească întru osemintele noastre; cânta-vom Ție și Te vom preamări: căci plecând urechea Ta spre rugămintea ce Ți-am adus de veacuri, n'ai urgisit inima noastră înfrântă și smerită, ci mai vărtos ne-ai învățat să credem tare înainte în biruința muncii și a luptei cinstite...

Astăzi, când zorile mândriei noastre se revarsă rumene și maiestoase deasupra stăruinței de fier, cu care am făurit și făurim mereu la viitorul nostru ca oameni și ca Români — simțim întreit puterea credinței în Tine, Dumnezeu nebi-

ruit, și așa ne șoptește sufletul, tresărit de frumuseța clipelor prin care trecem azi, că sub ocroteala providenței Tale n'avem să murim niciodată...

Preziua serbărilor.

Ajunul serbărilor prevede în program două momente: întimpinarea oaspeților, în frunte cu comitetul central din Sibiu, — și seara de cunoștință.

Intreagă ziua a fost un adevărat ajun de mare sărbătoare. Grupuri mici și mari, de inteligenți și țărani, clerici și laici mișunau azi în fața Catedralei veterane, ce falnic își înalță zidurile cu spolia lor bătută de vremuri, reamintind multe icoane și clipe de restriște din trecut... Și cum stai, oprit în fața acestui bastion de credință românească: privind multele fețe străine, lumea agitată, și afișele nenumărate, cari fiecare par' a striga de pe părete, vestind tot ceea ce poate interesa ochiul străin ajuns acum la Blaj, — simțesti rescolindu-se și aprinzându-se tot ce-a fost cândva nobil în tine...

În dreapta catedralei, pe o poartă cu grilaj o mare inscripție te îndrumă la: „Expozițiunea Istorică-culturală a Despărțământului Blaj”. Cu vre-o doi pași mai la dreapta face șgomot mulțimea adunată dinaintea Cancelariei institutului pedagogic: se cumpără febril biletele pentru concertele și teatrul, ce au să urmeze în zilele următoare.

Te întorci îndărăt, — dai pe la Casa centrală capitulară. Pe aceasta două afișe cu slove mari grase vestesc, că acolo „Biroul de presă” și Comitetul pentru banchet — dau informațiunile trebuincioase.

Pavilionul din Curtea gimnaziului e însă centrul atractiv. Aci s'au ținut și până azi zilnic probele, aci e banchetul de azi, concertele renumitului nostru Iacob Mureșianu, și cele mai de valoare prestațiuni dramatice...

Prin oraș pretutindeni voe bună fără fine: pe străzi de-alungul și până pe Câmpul Libertății, unde minunea inimosului inginer Aurel Vlaicu își așteaptă ziua înălțării...

Cucerit de tot ce-ți va tinde acest orașel românesc în aceste zile de mărire — simțesti aieva o satisfacție vagă, nespūsă, și te ia în stăpânire o dulce mângâiere pentru care simțesti, că n'a fost zadarnică oboseala și jertfa, ce-ai luat asupra ta,

când ai prins geamantanul în mână și ai urmat lozincei: la Blaj. Iți uști, că trebuie să-ți cam înfunzi mâna în arginții amar-nic agonisiți; ba poate uști de grabă și amăreala măruntă ce te-a cam răpit în clipă, de cumva mult încercatul comitet de încvartirare va fi greșit și nu-ți va fi rezervat vre-un loc de receptacol mai pe placul tău...

La gară.

Șase ore. La gară lume neobișnuit de multă. Acceleratul sosește cu puțină întârziere dinspre Arad, aduce însă în schimb multe inimi calde. Dăm la alt loc numele oaspeților veniți la Blaj. Aci deci ne restrângem numai la somități.

Episcopii I. Pap din Arad și Dr. M. E. Cristea din Caransebeș cu suitele lor întimpină urale frumoase la gară din Küküllőszög (căci spre laudă fie zis celor, pe cari îi privește, — acceleratul nu stă la Balázsfalva, care ar fi să fie propria gară a Blajului, ci la pomenitul Küküllőszög, care — notăm aci — încolo nu e nimic). Reverendisimul Domn canonic Dr. Izidor Marcu salută în cuvinte emoționate oaspeții înalți, fiind adese întrerupt de uralele nesfârșite la adresa nou-sosiților musafiri. — Răspunde calm, frumos și bine precizat episcopul Aradului I. Pap. Incununați de ovații sincere și prelungi, pornesc cu toții spre oraș.

La orele șapte acceleratul de cătră Brașov aduce pe adânc venerabilul Mitropolit, Excelența Sa D. I. Meșianu dela Sibiu și comitetul central.

La frumoasele vorbe de bineventare Magnificului D. Dr. Izidor Marcu, canonic mitropolitan — răspunde ales și părintește mitropolitul Meșianu acărui voce întreagă de fel n'o alterează cei 83 de ani la vârstă.

Mulțime, cași care de mult nu s'a mai pomenit doar. Abia în întuneric se mai zăresc oamenii.

Dintre cei sosiți peste zi și seara relevăm aci în treacăt o mică seamă, așa: Dr. Vasile Hossu episcopul Lugojului, care sosise încă sub seară în automobil cu frații Mocsonyi de cătră Lugoj. Apoi dnii: Prelat Prepozit I. Boroș Lugoj, Gheorghie Pop de Băsești, Musteș major în r. Raffna, Dr. Iacob Radu canonic Lugoj, Vicar Macaviu Făgăraș, Dr. Ștefan C. Pop deputat dietal, Dr. Suci, Dr. Iancu Arad, Dr. Velici Arad, Vasile Goldiș Arad, Dna Roze Morgenant, Dr. Nyeș Beiuș, Dr.

Const. Pavel Beiuș, Dr. Valer Branîște Lugoj, Dr. Tripon și fam. Bistrița, Romul Ciorogar Arad, Vasile Demian deputat dietal, Căpitanul Marcian Oradeamare, Prof. I. Jepure Beiuș, Dr. A. Frâncu Cluj, Prof. Nic. Fabian Beiuș, Dr. Mureșan medic Beiuș, Dr. Valer Moldovan, Brasov, Dr. Vasile Bologa, Andreiu Bârsan Sibiiu, Partenie Cosma Sibiiu, Gheorghe Pletos protopop Bistrița, Dr. I. Lupaș, O. Goga, Ales. Ivan Sibiiu, Moroian dela ambasadoratul rom. Viena, ș. a. ș. a. ș. a.

La seara de cunoștință a luat parte lume imensă. Afară ploaia de sub seară a răcorit străzile; — în schimb însă căldura de convenire literalmente tixită din sala eră nesuferită. Au luat parte cele mai multe dintre notabilitățile sosite, prefct dispuse până târziu în noapte...

Ilustritatea Sa Episcopul Dr. Dem. Radu a sosit seara la 9 ore însoțit de dnii avocați Dr. Coriolan Pop și Dr. Dem. Kiss. — Toți înalții demnitari bisericești sunt oaspeții castelului metropolitan.

Luni dimineața...

Sărbătoarea Sfintei Marie ni-a adus zi frumoasă cu soare strălucitor și o mare lume românească, ca și care n'a mai văzut Blajul. Toate străzile acestui mic cuib românesc resunau de vorba musafirilor fără număr, cari au grăbit din toate părțile, la praznicul mareț.

În mari grupe revărsau străzile nația din toate comunele învecinate. Flăcăi și surate, cu ochi schinteietori, cu doine pe buze și ramuri verzi în mâni inundează piața mare. În fața catedralei de două părți se trage cordon lung până la curtea metropolitană — susținând liberă și curată o fâșie de drum.

După orele opt, sgomotul se înteește dintr'odată, pornesc limbile de aramă din turnurile catedralei vestind cu glas de biruință sfințenia cadrelor în cari am intrat deodată cu zorile de azi.

Dinspre Curtea Metropolitană se năzăresc talare purpurii — vin vlădicii... Puternice urale din mii de piepturi primesc pe părinții neamului românesc... Mitropolitul Sibiiului I. Meșianu, Dr. Demetriu Radu Episcopul Orăzii mari, Ignatie Pap Episcopul Aradului, Dr. Miron E. Cristea Episcopul Caransebeșului — însoțiți de lamura clerului românesc înaintează cu pași domoli spre falnicul Sion, ridicând mereu Dreptele și binecuvântând lumea ce se îndesă de două părți aclamând fără încetare: intră în biserică.

Cu puține momente în urmă o trăsură de patru aduce pe Marele Preot: Mitropolitul nostru Exc. Sa D. D. Dr. Victor Mihályi de Apșa. Ropotul de urale se repetă din nou...

În porțile Catedralei întreg capitulul în odăjdii sărbătorești pe întimpină iubitul nostru Mare Părinte, care primind manteaua, înaintează spre altar. — După învesmântarea solemnă se începe Liturgia, — pontificată de Exc. Sa pelângă asistența Reverendisimilor canonici: I. M. Moldovan, Iosif Hossu, Gavril Pop, Uilăcan, Muntean, Dr. Vasile Suciș și dir. gimn. dr. Ambroziu Cheșan.

În Catedrală toate colțurile tixite — nu mai încap, suflet de om... afară lume

imenză curioasă, pe seama: căreia nu s'au mai ajuns biletele de intrare la Sf. Liturgie.

Fixăm aci puține nume, rezervându-ne ca mai târziu să dăm lista completă a oaspeților — la rubrică separată.

În scaunul metropolitan din dreapta Ex. Sa Mitropolitul Sibiiului; în scaunele canonice din dreapta II. Lor Dr. Demetriu Radu, Ignatie Pap, Dr. Vasile Hossu și Dr. E. Cristea.

În dreapta și în stânga apoi aproape de sanctuar multă elită mai ales din România: Saveanu Senator, f. secr. gen. în min. de int. București, Prof. Mehedinți, f. pref. Brînzeu Pitești, Gheorghe Pop de Băsești, Dr. Teodor Mihali Deș cu Dna Eleftera, Grigorovitz, General Pilat București, Andreiu Bârseanu v.-prezidentul Asociațiunii, noul canonic Dr. Iacob Radu Lugoj, Inginer Panaitescu dir. școlii de arte București, Inginer Sion București, Bójthe protopretorele local, Dr. St. C. Pop deputat, Antoniu Mocsonyi ș. a. ș. a.

După Evanghelie Ex. Sa Mitropolitul Victor a rostit din tron adânc emoționat cuvântarea, pe care o dăm în cele următoare.

Corul magistrului Mureșian, care a dat rezponzoriale — e înălțător și cucește...

După liturghie urmează ședințele Asociațiunii; — despre acestea în nrul mai apropiat...

In sărbătoarea Sfintei Mării mari 1911.

Cuvântul Exc. Sale Mitropolitului la sf. Liturgie.

Toată limba să mărturisească, că Domn este Isus Christos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl.
Filipeni II 11.

Fiul unul născut și Cuvântul lui Dumnezeu, cela ce este fără de moarte, și a fost mai înainte de toți vecii, din substanța Tatălui născut, și de o ființă cu Tatăl, Isus Christos Domnul la plinirea vremii a primit pentru mântuirea noastră a se micșoră pe sine, întru asemănarea oamenilor făcându-se, precum toți oamenii se zic a fi asemenea la fel după firea cea omenească și cu închipuirea sau forma esternă, aflându-se ca și oricare om de rând, cela ce însă, dupăcum tâlcuește S. Ioan Gură-de-aur, eră într'un mod osebit Dumnezeu-omn.

Acest Fiul al lui Dumnezeu neschimbat s'a întrupat din Santa Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioară Maria, »care pe Dumnezeu-Cuvântul cu oamenii prin preamărita nașterea sa l-a unit, și firea cea lăpădată a neamului nostru cu cele cerești o a împreunat.«¹⁾

Actul acesta, prin care firea cea dumnezeiească și firea cea omenească într'un mod nespūs și necuprins s'au

unit într'un ipostas al Cuvântului: ne-a dat nouă pe unul Isus Hristos, îndoit în fire, iar nu în față. De aceea Maica Domnului, învrednicită a mijloci minunea aceasta ipostatică Preafericita Fecioară Maria, este cu adevărat Născătoare de Dumnezeu.

Adevărurile aceste, statorite în Sinodul ecomenic I. dela Nicea, și al III-lea dela Efes, sunt dogme fundamentale ale religiunii creștine.

Din acele înțelegem adâncul smereniei Domnului, că fiind el întocmai cu Dumnezeu, se făcu ascultător până la moarte, iară moartea crucei.

De aceea și Dumnezeu pe dânsul l-a prealnățat, înviându-l din morți, și preamărindu-l cu nume, care este peste tot numele, ca să fie el mijlocitor și mântuitor, »răscumpărându-ne pe noi din blăstămii legii, cu scumpul său sânge, pe cruce pironindu-se și cu sulita împungându-se, nemurire a izvorit oamenilor.«¹⁾

Din tradițiune știm că Preacurata Fecioară Maria pentru vrednicia ei de maică și din îndurarea Fiului său, dobândi părtinirea ca aceea, cât dupăce adormise, fū primită în ceruri dimpreună cu trupul ei preasfânt.

Aceasta credință o mărturisesc toți creștinii când prăsnuesc Adormirea preasantei mărteii Doamnei noastre Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Marie.

Biserica catolică încă nu a adus judecată în puterea căreia, toți ar fi obligați a ține tare și a mărturisi, că Preasanta Doamna Noastră de Dumnezeu Născătoare, adormind cu trupul ei, dimpreună ar fi fost primită în ceruri.

Biserica grecească în condacul sărbătoreii susține că »pe Născătoare de Dumnezeu... mormântul și moartea nu au ținut-o«. Iară în canonul prim al sărbătoreii de astăzi Kir Cosma Agiopolitul și poeticul Episcop Maiuma în Palestina, care trăia pe timpul turburărilor iconoclastice, la cântarea a IX-a Irmos, adormirea Preacuratei însă o pune între întâmplările cele preste cursul ordinar al firei, că zice:

»Biruescu-se hotarele firei întrune Fecioara curată, că Nascerea Fecioara rămâne, și moartea izvorește viața. Cea ce ești după Naștere fecioară, și după moarte vie, mântuiește pururea Născătoare de Dumnezeu moștenirea Ta.«²⁾

Tradițiunea aceasta constantă în biserică mai bine de unsprezece veacuri, cred, că îndeamnă și pe aceasta

¹⁾ Orologeriu: Troparele Triodului, în S. și Marea Vineri, condac.

²⁾ Mineiu: 15 August.

¹⁾ Orologeriu: dupăcinarul.

ales obștea creștinească; să prăznuiască Adormirea Preacuratei; adunându-ne astăzi dela margini, întocmai ca Apostolii, nu la prohodul Maicei Domnului, ci casă pomenim facerile de bine primite din mana providenței, să ne tragem sama de sporul făcut, iluminat cu învățăturile trecutului, să ne arătăm, vrednici de numele și de moștenirea părintiască, — binevoitori a suferi, ca cu acest nou prilej să vă rog cu cu Moise: »Aduceți-vă aminte de zilele veacului; socotiți anii neamului neamurilor: întreabă pe tatăl tău, și îți va povesti ție, și pe cei bătrâni ai tăi, și-ți vor spune ție«. ¹⁾ — Și iarăși să vă îndemn, cu înțeleptul: »Ascultă fiule învățăturile tătâne-tău, și nu lăpădă legile maicei tale«. ²⁾

Ne-am adunat creștinilor, și o rugăm Maica Domnului via și pe cea după moarte, ca să ajute moștenirii ei; — și precum Dânsa întru naștere ne-a păzit fecioria, așa și întru adormirea ei, să nu părăsească biserica și poporul românesc, care cu credință mărturisesc, că Domn este Isus Christos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl.

Pe această mijlocitoare a noastră doioasă către Dumnezeu, cu lacrimi în ochi să o rugăm, ca să aline sunetul valurilor acestei vieți și să domolească tulburarea neamurilor. — Dânsa pe fiul său și Domnul Nostru cu îndrăzneala de mamă cuprinzându-l îl va înduplecă să cerceteze pământul strămoșilor, gătindu-ne nouă celor de acum grâu de hrană »udând brazdele lui, asemănând gliele lui, cu povoiul, va mișcă pe el și fructul lui îl va binecuvântă... cu bucurie se vor încinge dealurile, îmbrăcase-vor pășunile cu oi și văile se vor acoperi cu grâu«. ³⁾

Și se va îmbrăca poporul credincios cu bună cuvenință, și cu tăria cea de sus, ca cu îndrăzneala lui Navuthe Israilteanul se poată răspunde lacomiei lui Achab celui de acum »ferească-mă Dumnezeu meu, se dau eu moșia părinților mei ție«. ⁴⁾

Și fericit va fi poporul »cărui Dumnezeu lui Iacob este ajutorul lui, nădejdea lui spre Dumnezeu lui... spre cel ce păzesc adevărul în veac, spre cel ce face judecata celor nepăstuiți, spre cel ce dă hrana celor flămânzi... Domnul ridică pe cei surpați, Domnul iubește pe cei drepti, Domnul păzește pe cei drepti. Pe săracul și pe văduva va primi, și calea păcătoșilor va pierde. Impărăți-va Domnul în veac, Dumnezeu tău Sione în neam și în neam«. ⁵⁾

Deci »toată limba să mărturisească, că Domn este Isus Christos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl«. Amin!

Cuvântul de deschidere

ținut de vice-prezidentul „Asociațiunii“ Dl ANDREI BĂRSEANU la adunarea jubilară din Blaj, din 15/28 August 1911.

Esceleții Voastre, Înalt Preasfințitor Părinți Arhiepiscopi și Metropoliți! Preasfințitor Părinți Episcopi! Onorabilă Adunare generală!

Când văd înaintarea mea un public așa de număros și ales, întrunit în acest dumnezeesc lăcaș în frunte cu Arhiepiscopiei Bisericii noastre naționale de ambele confesiuni, fără de voie răsar înaintea ochilor mei sufletești câte-va momente mari din trecutul vijelios al mult cercatului nostru neam. Cu deosebire se desfac luminoase clipele acelea mărețe, când într-o vreme de grea cumpănă, când eră vorba de existența neamului nostru pe aceste plaiuri, fiii cei mai buni ai poporului nostru, fără deosebire de confesiune și de stare socială, stau îngrijorați înaintea acestui sfânt altar, așteptând sfatul Celui Prea-Înalt, până când, răsunând cuvântul de mântuire prin rostul trimisului lui și recunoscându-se unii pe alții ca frați de aceleași suferințe și cu aceleași aspirațiuni, își jurară credință vecinică unii altora, credință pecetluită cu sângele multora dintre dânsii.

Cu totul de altă natură, deși pornind din același complex de sentimente, este adunarea noastră de astăzi.

Ne-am întrunit, doamnelor și domnilor, ca să serbătorim împreună clipa aceea fericită, când, înainte de aceasta cu 50 de ani, părinții noștri, voind a asigura viitorul urmașilor lor, au pus temelie însoțirii închinată literaturii române și culturii poporului românesc.

O serbătoare de bucurie este aceasta, o sărbătoare de pietate și de recunoștință, dar totodată un prilej de concentrare și de meditație, un moment de reculegere și de îmbărbătare pentru viitor.

Și unde s'ar fi putut ține mai bine această serbare culturală românească, decât în orașelul acesta dela împreunarea Târnavelor, de unde au purces, timp de un veac și jumătate, atâtea raze de lumină în toate colțurile locuite de români; unde au alergat atâtea generații de tineri, ca

să-și stâmpere setea delor știință, ajutați fiind în nizuințele lor de munișiența unor mari Arhipăstori, doritori de înaintarea bisericeii și neamului lor; unde a licărit de atâtea ori în nopțile lungi de iarnă candela răbdurii a cercetărilor graiului și trecutului poporului nostru; unde a răsunit odinioară glasul marilor dascăli ai neamului nostru: al unui Samuil Micul, George Șincai și Petru Maior, al unui Timoteiu Cipariu și Simeon Bărnuț; de unde au pornit, plini de însuflețire, atâți apostoli devotați în toate ținuturile cu graiu românesc; unde s'au întrunit de atâtea ori în vremuri grele, căutând sfat și îmbărbătare, aleșii neamului nostru, în tocmai ca albinele pe lângă matcă; unde într'un moment hotărîtor, pe care l-am amintit mai sus, a bătut inima întreg poporului nostru din această patrie și în pământul căruia zac osâmintele atâtor iubiți ai noștri?

În adevăr, multe centre înfloritoare românești avem, din mila lui Dumnezeu, în această țară, dar din toate nici unul nu se poate potrivi cu Blajul, când e vorba de serbarea unui moment de însemnătate istorică, de împreunarea prezentului cu trecutul, de evocarea împrejurărilor de odinioară și de cumpănirea unor nouă îndrumări pentru viitor.

Ce aceea trebuie să fim deosebit de mulțămitori fraților din acest despărțământ, că n'au pregetat a ne csemă la dânsii cu prilejul serbării semicentenare a însoțirii noastre culturale, făcându-ne astfel cu puțință a ne concentra din nou în inima ținutului ardelenesc, și privind atâtea lucruri, care ne amintesc trecutul, a ne întări sufletele, în tocmai cum Anteu din poveștile cele vechii prindea putere, de câte ori venia în atingere cu pământul, care-i eră mamă.

Bucuria noastră, când ne vedem adunați la un loc într'un număr așa de frumos în acest vechiu focular al culturii române, purtați de același gând și de același dor, ar fi deplină, când locul acesta de onoare, din care îndrăznesc a roști aceste cuvinte. ar fi cuprins de acela, care a condus un șir întreg de ani destinele însoțirii noastre, și pe care am avut nefericirea a-l perde cu câteva luni mai înainte.

Cu ce entusiasm ne-ar fi vorbit mult regretatul Iosif Sterca Șuluț, bătrânul cu inimă tineră, reales președinte al „Asociațiunii“ în adunarea generală din anul trecut, ținută în

¹⁾ A doua lege XXXII.

²⁾ Pildele lui Solomon I 8.

³⁾ Psalm LXIV. 9-14.

⁴⁾ Imper. XXI 3.

⁵⁾ Psalm CXLV. 5-10.

Dej, de însuflețirea, cu care s'a întemeiat însoțirea noastră culturală, începând dela petiția celor 181 fruntași români, în frunte cu nemuritorii Arhierii: Alexandru Șuluț, Andreiu baron de Șaguna și Ioan Alexi, adresată guvernului provincial ardelean în 10 Maiu 1860 și urmând cu conferența din Martie al anului următor, în care s'au urzit temelile însoțirii atât de mult dorite! Cu câtă căldură ne-ar fi povestit despre adunarea de constituire, ținută în Sibiu, în zilele de 23—26 Octomvrie v. 1861, în care s'au înscris primii membri al nou înființatei societăți, și în care eruditul Timoteiu Cipariu, mulțămind în numele celor adunați marelui Arhieriu Andreiu Șaguna pentru ostenele depuse la înființarea ei, a ținut acel scurt, dar măduvos discurs despre însemnătatea limbei materne, discurs, ale cărui cuvinte par să sunt săpate în granit pentru toate timpurile! Cât de limpede și cu câtă vioiciune ne-ar fi desfășurat el schimbările, prin care a trecut însoțirea noastră în restimpul celor cincizeci de ani, de când există; cu câtă plasticitate ar fi fixat el momentele principale din viața ei, din care la cele mai multe avuse prilej a fi însuș părtaş: strălucita adunare generală, ținută în 1862 în Brașov, în ființa de față a ambilor Arhipăstori ai Bisericii române surori și împreună cu o frumoasă expozițiune industrială și agricolă, cea dintâiu la noi, Români de dincoace de munți; însuflețitele adunări dela Blaj, Hăteș și apoi din Alba-Iulia, din a. 1866, la care cei doi venerați Ierarhi ai Bisericii noastre stau din nou unul lângă altul, întocmai ca la Brașov, și întocmai cum avem fericirea a-i vedea astăzi pe vrednicii lor urmași; adunarea următoare din Cluj, în care se alege ca președinte fericitul baron Vasile Ladislau Pop și care fu onorată cu prezența comisariatului plenipotent regesc pentru Ardeal, contele Emanuil Pechy, și a fericitului Arhieriu Ioan Vanca de Butesa, pe atunci episcop în Gherla, iar ceva mai târziu Arhiepiscop și Metropolit în acest de Dumnezeu păzit orașel, care va vesti pururea marinitățile lui; cea din Șomcuta mare din a. 1869, în care la stăruințele consilierului aulic Iacob Bologa, se hotărî înființarea despărțimintelor, menite să pună în legătură Asociația cu masele cele mari ale poporului; cea din Năsăud, din anul următor, în care 44 comune din districtul năsăudean se înscriu

între membrii fondatori și pe viață ai Asociațiunii, încassându-se cu totul la această adunare suma de aproape 7000 fl.; a treia din Sibiu, ținută în 1881 sub presiunea eruditului canonic Timoteiu Cipariu și cu prilejul căreia se întocmi o nouă expozițiune, cu mult mai bogată și mai succasă ca cea din 1862; a doua adunare generală din Brașov, din anul 1883, în care s'a hotărît înființarea școlii civile de țetețe a „Asociațiunii“, lucrare adusă la îndeplinire trei ani după aceea; a treia adunare ținută în Blaj, în anul 1895, în care, la cererea Guvernului țării, s'a hotărît schimbarea Statutelor „Asociațiunii“, schimbare împreună cu părăsirea unui nume istoric scump, dar care în schimb a dat însoțirii noastre puțința a-și estinde binecuvântata sa lucrare asupra tuturor ținuturilor locuite de Români din patrie și în genere a dat regulilor ei fundamentale o formă mai corectă și sprijinită de împrejurările; adunările din Lugoj, Beiuș, Mehadia, Oravița și Baia-mare, în care frații noștri din ținuturile de curând anexate la terenul de acțiune al „Asociației“ au primit însoțirea noastră cu atâta însuflețire; în sfârșit memorabila adunare din Sibiu de acum șase ani, condusă de însuși mult regretatul președinte Iosif Sterca Șuluț, cu prilejul căreia s'a inaugurat Muzeul istoric și etnografic al „Asociațiunii“, inaugurare împreună cu o frumoasă expozițiune retrospectivă și etnografică!

Cu câtă competență ne-ar fi înfățișat mult regretatul bătrân munca desfășurată sub steagul Asociației noastre timp de 50 de ani, problemele urmărute în acest timp destul de îndelungat, sfaturile, lucrările și stăruințele comitetelor de pe vremuri, la care însuși luase parte timp de peste 30 de ani, jertfele aduse de publicul nostru pe altarul acestei instituțiuni, succesele și decepțiunile, de care nu poate fi lipsită nici o întreprindere omenească!

În lipsa fie-căruia președinte, a cărui trecere din viață, deși la limitele extreme date muritorilor pe acest pământ, am deplâns-o cu toții, voiu încerca eu a scoate la iveală două-trei momente din viața de 50 de ani a instituțiunii noastre culturale, nu din autopsie, nu din intuiție proprie, nu din contactul direct al faptelor și al impresiunilor, ci mai mult pe temelii îndemnărilor reci și de multe ori defectuase.

Două au fost, după a mea mo-

destă părere, motivele de căpetenie, care au condus pe părinții noștri la înființarea acestei Asociațiuni: „dorul lor de lumină, de înaintare și simțul lor de solidaritate națională.

Rămași înapoi în privința culturii față cu celelalte neamuri conlocuitoare, în urma împrejurărilor vitrege din trecut, Români din această țară, nu doriau nimic mai terbinte, ca delăturarea îngrăditurilor mestesugite și nedrepte, care-i țineau departe de izvoarele luminei, desfacerea legăturilor năbușitoare, care le acoporeau ochii minții, admiterea fiilor lor la învățătură și la tot felul de măiestrii, cu un cuvânt: mântuirea lor, nu numai de iobăgia corporală, ci mai vârtos de cea spirituală.

(Va urmă).

Proprietar-editor: Aurel C. Domsa.
Redactor responsabil: Augustin Cruția

„ECONOMUL“

Institut de credit și econ., societate pe acțiuni.

Centrală în Cluj (casa proprie)
Strada Vesselényi-Miklós 26.
Filiale în Gherla, Ludoșul de Mureș și Aiud.

Intemeiat la anul 1886.

Are Capital social în 4000 acțiuni
K 400.000
" Fonduri de rezervă „ 300.000
" Fonduri culturale și
" de binefacere . . „ 15.000
" Depuneri spre fructificare peste „ 2.300.000
Primește depuneri spre fructificare dela privați cu 5% până la 5½% după sume și stabilitate; iar dela corporațiuni în condițiuni excepțional favorabile.

Escontează cambii cu cel puțin două subscrieri.

Dă împrumuturi pe cambii cu acoperire ipotecară cu 7% și 8%. Acoardă împrumuturi ipotecare cu amortizare pe 10, 20 și 30 ani cu 7%.

Acoardă împrumuturi de Cont curent cu acoperire de hârtii de valoare notate la bursă cu 6% și 7%.

„Economul“ ajută, ca să se înființeze în comune bănci sătești; de acelea s'au făcut la Gilău, Feneș, Sălcia, Berind, Măcișul Ung., Gădălin, Ugruț, Ciachi-Gărbău Feiurd și Cuzăplac.

„Economul“ mijlocește cele mai estime asigurări pe viață și contra tocului.

Instituții principale de binefacere:

1. Masa studenților academici „Dr. Aurel Mureșianu“.
2. Ambulanța „Ioan Petran“ pentru clienții țărani lipsiți.
3. Serviciul de informații de drept pentru țărani.

(69) 2.